

ALTÓWKA

Chordofony

23

1. Pierwsze wzmianki o altówce pochodzą z XVI w.
2. W baroku grali na niej podrzędni skrzypkowie.
3. Georg Philip Telemann (kompozytor epoki baroku).
4. Nawiązuje do tego, że instrument ten jest altowym przedstawicielem rodziny skrzypcowej.
5. G. P. Telemann – *Koncert na altówkę G-dur*.

BANJO

Chordofony

24

1. Pierwsze wzmianki pochodzą już z XVII w.
2. Banjo wykorzystywane jest głównie w muzyce folkowej.
3. Vess Ossman (instrumentalista).
4. Może pochodzić od afrykańskiego instrumentu z bambusowego materiału zwanego *bangoe*.
5. D. Boggs – *Country Blues*.

CYTRA

Chordofony

25

1. Znana nam cytra ukształtowała się ok. XV w.
2. Może mieć od 12 do 50 strun!
3. Anton Karas (kompozytor muzyki filmowej).
4. Gr. *kitara*, łac. *cithara*, może pochodzić od nazwy starożytnej *khitary*.
5. A. Karas - *The Third Man Main Theme*.

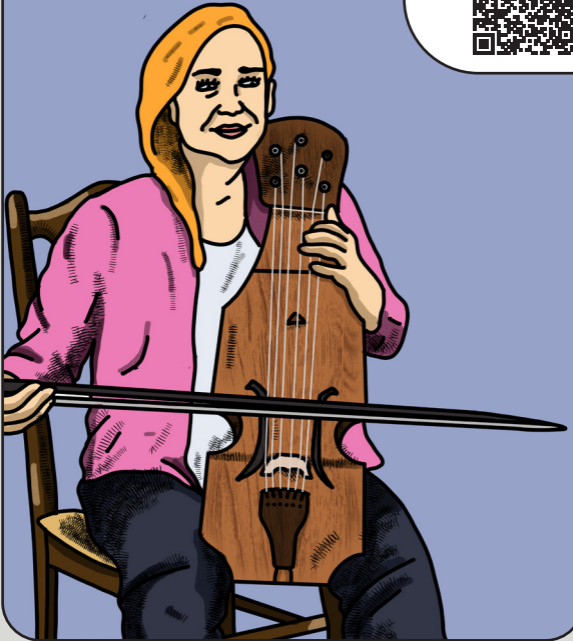
FIDEL

Chordofony

26

1. Pierwsze wzmianki pochodzą już z X w.
2. Fidel jest przodkiem współczesnych skrzypiec.
3. Minnesingerzy (niemieccy średniowieczni poeci i muzycy).
4. Pochodzi m.in. od osetyjskiego *fendir* i niem. *fedilo*.
5. Anon. – *Douce Dame debonaire*.

FORTEPIAN

Chordofony

27

1. Fortepian skonstruował ok. 1711 r. Bartolomeo Cristofori.
2. Fortepiany ważą od 200 do 500 kg!
3. Fryderyk Chopin (kompozytor epoki romantyzmu).
4. Wywodzi się od różnicowania dynamiki gry na tym instrumencie (*forte* – głośno, *piano* – cicho).
5. F. Chopin – *Preludium nr 4 op. 28.*

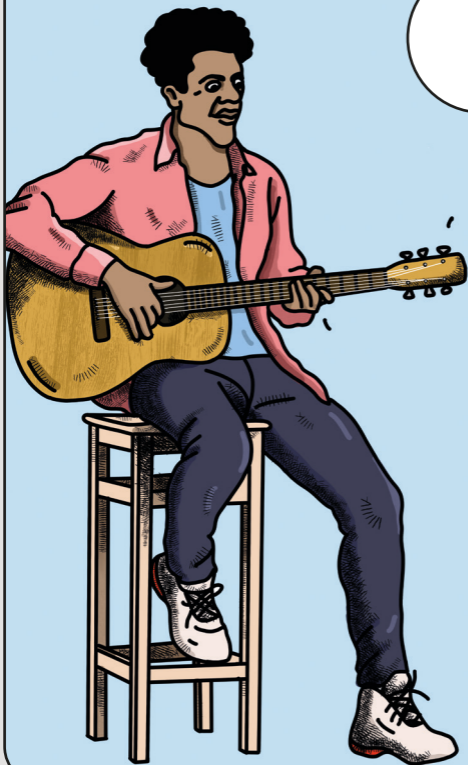
GITARA

Chordofony

28

1. Instrumenty określane jako gitary pojawiły się już przed 1200 r.
2. Dawniej jej struny wykonywane były ze zwierzęcych jelit.
3. Heitor Villa-Lobos (kompozytor XIX/XX w.)
4. Wywodzić się może od starożytnej *cithary*, gdzie *tar* oznaczało strunę.
5. H. Villa-Lobos – Preludium nr 1 na gitarę.

HARFA

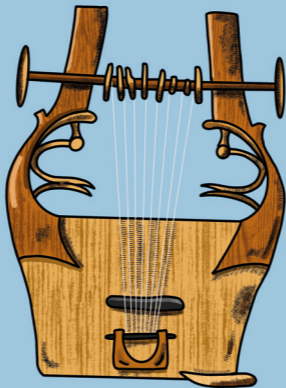
Chordofony

29

1. Prototypy harfy powstawały już w starożytności.
2. Współczesne instrumenty posiadają 47 strun.
3. Christoph Willibald Gluck (kompozytor epoki klasycyzmu).
4. Z włoskiego *arpa*.
5. A. Vivaldi – *Koncert D-dur*.

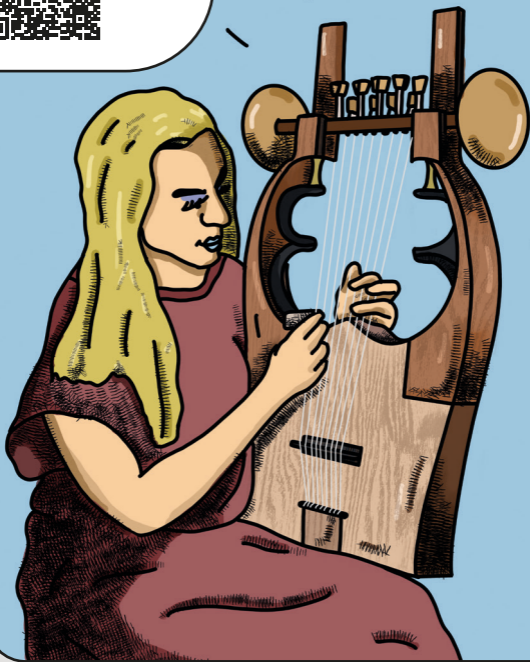
KITARA

Chordofony

30

1. Pochodzi ze starożytnej Grecji.
2. Była instrumentem kultu Apollina.
3. Phrynis z Lesbos (starożytny Grek).
4. Ze starogreckiego *kithára* i łac. *cithara*.
5. Synaulia – *Lyra Et Cithara*.

KLAWESYN

Chordofony

31

1. Pierwsze wzmianki pochodzą z XV w.
2. Klawesyn może mieć 1, 2 a nawet 3 manualy (klawiatury).
3. Jan Sebastian Bach (kompozytor epoki baroku).
4. Z włoskiego *clavicembalo*.
5. J. S. Bach – *Wariacje Goldbergowskie*.

KLAWIKORD

Chordofony

32

1. Najbardziej popularny był od XVI do XVIII w.
2. Klawikord ma bardzo cichy dźwięk.
3. Dominicus Pisarenis (konstruktor).
4. Od gr. *chordo* i łac. *clavis*.
5. P. Dickinson – *Sonatina na klawikord* op. 18.

KONTRABAS

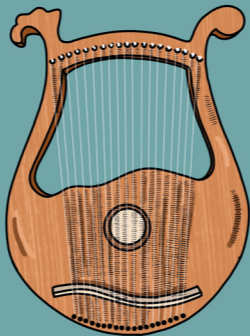
Chordofony

33

1. Pierwsze wzmianki pochodzą z XVI w.
2. To największy instrument smyczkowy – ma ok. 2 m!
3. Domenico Dragonetti (włoski kontrabasista).
4. Od włoskiego *contrabbasso*, które nawiązuje do niskiego brzmienia instrumentu.
5. C. Saint-Saëns – *Karnawał zwierząt* – *Słoń*.

LIRA

Chordofony

34

1. Pierwsze przedstawienie na wazie pochodzi z 700 r. p.n.e.
2. Lira była atrybutem Apollina.
3. Synaulia (zespół muzyków i archeologów).
4. Wywodzi się z języka greckiego i łacińskiego.
5. Synaulia – *Lyra Et Cithara*.

LIRA DA BRACCIO

Chordofony

35

1. Pierwsze wzmianki pochodzą z XVI w.
2. Grywali na niej muzycy dworscy.
3. Giovanni d'Andrea (konstruktor).
4. To połączenie liry oraz terminu *da braccio* (wł. ramię).
5. Anon. – *Romanesca i Passamezzo*.

LUTNIA

Chordofony

36

1. W Europie pojawiła się w X w.
2. Jej struny wykonywane były z jelit zwierząt.
3. Giovanni Girolamo Kapsperger (kompozytor epoki baroku).
4. Od arabskiego instrumentu *al 'ud*.
5. G. G. Kapsperger – *Toccatà nr 7*.

MANDOLINA

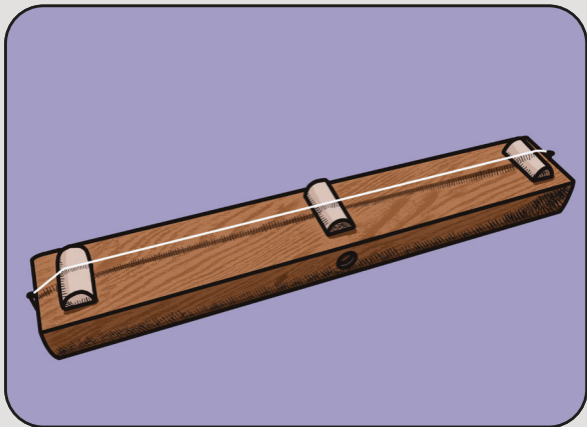
Chordofony

37

1. Pierwsze wzmianki pochodzą z XVII w.
2. Instrument ten wykorzystywany jest też w muzyce rockowej.
3. Orville Gibson (konstruktor).
4. Wywodzi się od mandory (sopranowej lutni).
5. A. Vivaldi – *Koncert na mandolinę C-dur*.

MONOCHORD

Chordofony

38

1. Wynaleziony ok. VI w. p. n. e.
2. Wykorzystywano go głównie jako przyrząd naukowy.
3. Euklides (grecki uczyony, autor rozprawy *Podział monochordu*).
4. To połączenie dwóch greckich słów: *monos* (jeden) i *chordé* (struna).

STUDIO
WOLFF

PIANINO

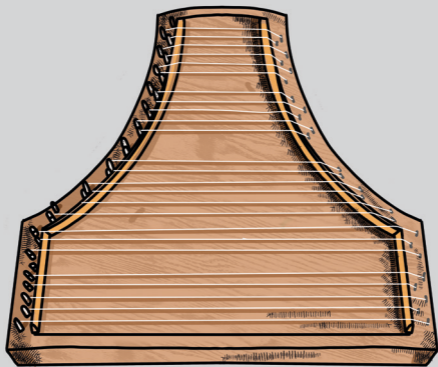
Chordofony

39

1. Pierwsze pianino skonstruowano na przełomie XVIII i XIX w.
2. Pianina ważą od 100 do 300 kg.
3. Ignaz Pleyel (konstruktor).
4. Nawiązuje do fortepianu. Wykorzystano drugi człon nazwy – *piano*.
5. K. Szymanowski – *Preludium nr 1* op. 9.

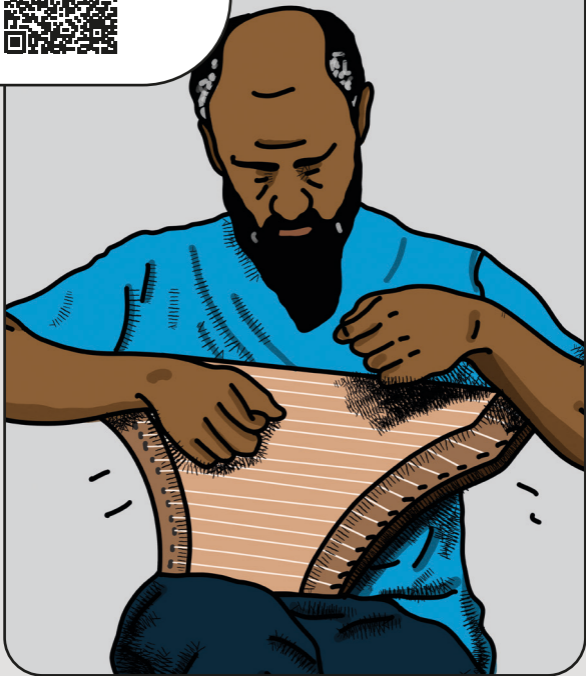
PSALTERIUM

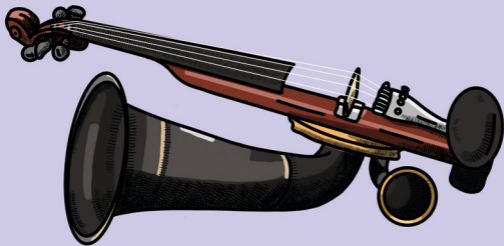
Chordofony

40

1. Instrument występujący w Europie od czasów średniowiecza.
2. Jedną z popularnych odmian była forma „świńskiej głowy”.
3. Bar Bahlula (leksykograf, który pierwszy raz wspomina psalterium).
4. Najprawdopodobniej pochodzi od gr. *psallo* (szarpać strunę).
5. Improwizacja na psalterium.

SKRZYPCE STROHA

Chordofony

42

1. Powstały w 1899 r.
2. Skrzypce te są cięższe od tradycyjnych.
3. Johannes Stroh (twórca instrumentu).
4. Pochodzi od nazwiska twórcy.
5. Ludowy utwór z Rumunii *Hora Secerii*.

SKRZYPCE

Chordofony

41

1. Pierwsze wzmianki o skrzypcach pochodzą z XVI w.
2. Poza muzyką klasyczną czy jazzem obecne są w wielu kulturach tradycyjnych na całym świecie.
3. Henryk Wieniawski (kompozytor epoki romantyzmu).
4. Włoska nazwa *violino* wywodzi się od rodziny viol.
5. N. Paganini – *Kaprys nr 24* op. 1

SURDYNKA (POCHETTE)

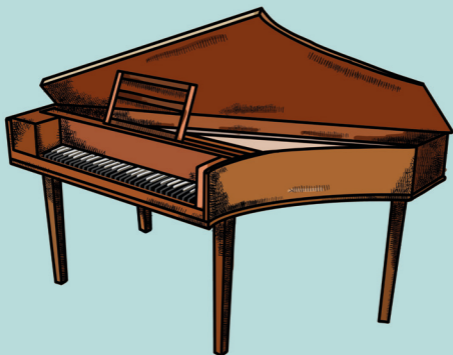
Chordofony

43

1. Surdynka używana była od XV do XIX w.
2. Wykorzystywali ją wędrowni nauczyciele tańca.
3. Niel Gow (szkocki skrzypek i kompozytor XVIII w.).
4. Pochodzi od fr. *pochette* (kieszonka). Nawiązuje to do małych rozmiarów instrumentu i możliwości noszenia go w kieszeni.
5. *Lilly Burlero* z *The English Dancing Master*.

SZPINET

Chordofony

44

1. Instrument najbardziej popularny w XVII w.
2. W XVII w. wykorzystywany był jako instrument domowy.
3. Hieronymus de Zentis (konstruktor).
4. Z łac. *spina* (cierń).
5. J. Blow – *Aire*.

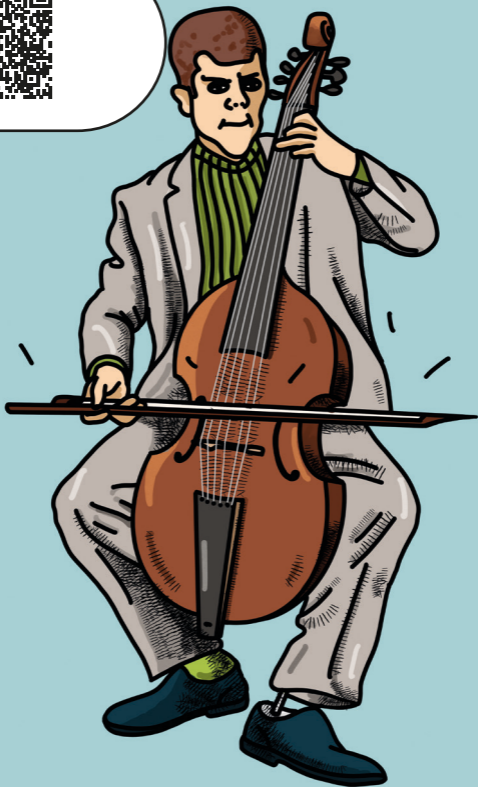
VIOLA DA GAMBA

Chordofony

46

1. Pierwsze wzmianki pochodzą z XV w.
2. Była instrumentem Ludwika XIV.
3. Georg Philip Telemann (kompozytor epoki baroku).
4. Określenie *da gamba* pochodzi od wł. słowa *gamba* (noga).
5. G. P. Telemann – *Sonata e-moll na violę da gamba*.

VIOLA D'AMORE

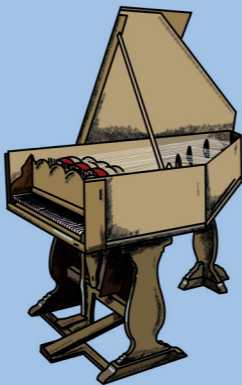
Chordofony

45

1. Pierwsze wzmianki pochodzą z XVII w.
2. Na końcu szyjki znajduje się główka z zasłoniętymi oczami.
3. Antonio Vivaldi (kompozytor epoki baroku).
4. Określana jest jako viola miłosna (wł. *amore* – miłość).
5. A. Vivaldi – *Koncert a-moll na violę d'amore*.

VIOLA ORGANISTA

Chordofony

47

1. Wymyślił ją Leonardo da Vinci pod koniec XV w.
2. Prototyp instrumentu powstał we współczesności.
3. Sławomir Zubrzycki (muzyk i budowniczy instrumentu).
4. Oznacza „grający na violi”.
5. Björk – *Black Lake*.

WIOLONCZELA

Chordofony

48

1. Najwcześniejsze wzmianki pochodzą z XVI w.
2. Pierwsze utwory na wiolonczelę skomponował D. Gabrieli w 1689 r.
3. Jan Sebastian Bach (kompozytor epoki baroku).
4. Pochodzi od rodziny viol, z której wywodzi się wiolonczela.
5. J. S. Bach – *I Suita na wiolonczelę solo*.

WIRGINAŁ

Chordofony

49

1. Pierwsze wzmianki pochodzą z XVI w.
2. Do gry wirginał kładziony był na stole lub toaletce.
3. William Byrd (kompozytor okresu renesansu).
4. Z łac. *virgo* (panna, dziewczica).
5. W. Byrd – *Galliarda*.

